

Quickscan natuur uitbreiding plangebied Maasbommel-west

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

PROJECT **Meanderende Maas**

PLANUITWERKING

6 september 2022

Project Planuitwerking Meanderende Maas
Opdrachtgever Stuurgroep Meanderende Maas

Document Quicksan Wet natuurbescherming uitbreiding Maasbommel-west
Status Definitief 1.0
Datum 6 september 2022
Referentie WSD.4.1/22-012.657
Referentie (MM) WSD.4.1-0087

Projectcode 124679-WSD.4.1
Projectleider
Projectdirecteur

Auteur(s)
Gecontroleerd door
Goedgekeurd door
Paraaf

Adres Ingenieursteam Meanderende Maas
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 71 52

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	Doel	1
1.2	Wettelijk kader	1
1.3	Te beschouwen natuurwet- en regelgeving	1
1.4	Werkwijze	2
1.5	Kwaliteit	2
2	HUIDIGE SITUATIE, BEOOGDE ONTWIKKELING EN UITGANGSPUNTEN	3
2.1	Huidige situatie	3
2.2	Beoogde ontwikkeling	4
3	SOORTENBESCHERMING	5
3.1	Beschermingsregime en bepalingen	5
3.2	Vrijstellingen	6
3.3	Zorgplicht	6
3.4	Literatuuronderzoek	6
3.5	Effecten	7
3.5.1	Flora	7
3.5.2	Grondgebonden zoogdieren	7
3.5.3	Vleermuizen	9
3.5.4	Vogels	10
3.5.5	Amfibieën	11
3.5.6	Reptielen	12
3.5.7	Vissen	12
3.5.8	Libellen/vlinders/ongewervelden	12
4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	13
5	LITERATUUR	15

INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft het doel van de toetsing, de relevante natuurwetgeving, de wijze van kwaliteitsborging en de te hanteren uitgangspunten voor de toetsing.

1.1 Doel

In opdracht van Stuurgroep Meanderende Maas heeft de ingenieurscombinatie Witteveen+Bos-TAUW-Land-id onderzoek gedaan naar de consequenties van de geldende natuurwet- en regelgeving voor de aanleg van een fietspad richting de Oijenseveerweg te Alphen. Vanuit de ingenieurscombinatie heeft TAUW voorliggend onderzoek uitgevoerd. De aanleg van dit fietspad betreft een uitbreiding van de oorspronkelijke plannen, welke in eerdere onderzoeken zijn beschreven (Meanderende Maas, 2022a). Het plangebied Maasbommel-West, een strook van circa 500 m lang en 50 m breed vanaf de Maasoever, ligt in gemeente West Maas en Waal in de provincie Gelderland. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen worden afgegeven en/of ontheffingen kunnen worden verleend. In deze rapportage volgt het antwoord op de volgende vragen:

- welke natuurwet- en regelgeving is van belang?
- in hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de geldende natuurwet- en regelgeving?
- zijn maatregelen en/of een vergunning/ontheffing/melding nodig?
- wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming (hierna: 'Wnb') is het wettelijke stelsel voor bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten (flora en fauna) en houtopstanden. Het beschermingsregime gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. Dit betekent dat de genoemde verbodsbepalingen in de Wnb altijd gelden. Het afwijken hiervan is alleen onder voorwaarden toegestaan. Gedeputeerde staten van provincie Gelderland zijn het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning of ontheffing. Zij kan per verordening vrijstelling verlenen van verbodsbepalingen met betrekking tot beschermde soorten. Naast de Wnb geldt vanuit provinciale ruimtelijke beleidsregels ook regelgeving met betrekking tot beschermde gebieden zoals het Natuurnetwerk Nederland (hierna: 'NNN').

1.3 Te beschouwen natuurwet- en regelgeving

Natura 2000-gebieden

Het meest dichtstbijzijnde Natura2000-gebied, 'Rijntakken' ligt op circa 5 km afstand van het plangebied. Gezien de ligging (>5 km) ten opzichte van het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied (Rijntakken) en de aard van de werkzaamheden is uit te sluiten dat de werkzaamheden negatieve effecten hebben op Natura2000-gebieden (verstoring door geluid, trillingen, licht et cetera). Ook indirecte effecten door depositie van stikstof zijn niet op voorhand uit te sluiten. Verdere toetsing aan effecten op Natura2000-gebieden is geen onderdeel van deze rapportage.

Provinciaal beschermde gebieden

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Het NNN is planologisch beschermd via het Barro. Toetsing in het kader van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is nodig, omdat, het plangebied deels binnen het NNN ligt. Deze toetsing vindt plaats in een nee, tenzij-toets en is geen onderdeel van deze rapportage.

In de provincie Gelderland zijn naast het NNN ook gebieden aangeduid als Groene Ontwikkelingszone. Het plangebied maakt deel uit van de Groene Ontwikkelingszone. Ook deze toetsing vindt plaats in een nee, tenzij-toets en is geen onderdeel van deze rapportage.

Houtopstanden

Bomenrijen langer dan 20 bomen en houtopstanden groter dan 10 are zijn beschermd, met enkele uitzonderingen. Dit heeft als doel het totale bosoppervlak in Nederland te behouden. Toetsing van eventuele effecten op beschermde houtopstanden is niet aan de orde, omdat de bakenbomen in het plangebied geen houtopstand vormen.

Beschermde soorten

Onder de Wnb zijn diverse planten- en diersoorten specifiek beschermd en voor alle soorten geldt dat negatieve effecten zoveel mogelijk voorkomen moeten worden. Vanwege het mogelijk voorkomen van (beschermde) flora en fauna in en nabij het plangebied is een toetsing van eventuele effecten op beschermde soorten noodzakelijk.

1.4 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data (zie ook H3);
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF);
- een oriënterend veldbezoek op 18 maart 2022.

Het doel van de literatuurstudie is om na te gaan welke beschermde soorten en gebieden in of in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen. De ecooloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook kijkt de ecooloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid van beschermde soorten met behulp van zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals hollen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten.

1.5 Kwaliteit

Namens de ingenieurscombinatie garandeert TAUW dat alle relevante beschermde gebieden en houtopstanden bij het ecologisch onderzoek zijn betrokken. Voor soortenbescherming is geen volledige zekerheid te geven over de aan- of afwezigheid van beschermde soorten. Dat komt doordat beschermde soorten soms in heel kleine aantallen voorkomen en in sommige jaren zelfs afwezig kunnen zijn. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd.

Afbeelding 1.2 Impressie van het plangebied Maasbommel-West met rechtsboven de begroeide watergang. Onderste foto geeft het smalle, westelijke deel van het plangebied aan

2.2 Beoogde ontwikkeling

Het project Meanderende Maas gaat de historische Maasdijk tussen vestingstadje Ravenstein en de stuw bij Lith aan de Brabantse zijde versterken, de Maas meer ruimte geven en het gebied ontwikkelen. Ten behoeve van de aanleg van een fietspad richting de Oijenseveerweg te Alphen wordt een deel van een watergang gedempt in de uiterwaard ten westen van Maasbommel. De watergang loopt in de toekomstige situatie met een duiker onder het fietspad door. De uiterwaarden in het oostelijke deel (wat volledig aan de oever van de Maas ligt) wordt verlaagd. Alle bomen in het plangebied, inclusief de bakenbomen worden gekapt.

3

SOORTENBESCHERMING

3.1 Beschermingsregime en bepalingen

Het onderdeel soortenbescherming onder de Wnb heeft bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar soms ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent 3 beschermingsregimes:

- vogels: Het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn Europees beschermd via de Vogelrichtlijn;
- dieren en planten: Het gaat hier om inheemse dieren en planten, die zijn Europees beschermd via de Habitatrichtlijn en/of de verdragen van Bern en Bonn;
- nationale soorten: Het gaat hier om soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn of de verdragen van Bern en Bonn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd.

Per beschermingsregime geldt een aantal verbodsbepalingen. Tabel 3.1 geeft een samenvatting van de verbodsbepalingen. Ze voorzien in de bescherming van verblijfplaatsen en de bescherming tegen verstorende invloeden. Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland kan een ontheffing verlenen van de verboden zoals benoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Dit kan alleen wanneer er sprake is van een geldend wettelijk belang, er geen betere alternatieven zijn en er geen effect is op de staat van instandhouding beschermde soorten.

Tabel 3.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb. VR = Vogelrichtlijn, HR = Habitatrichtlijn. Cijfers verwijzen naar de wetsartikelen

Beschermingsregime Verbodsbepaling	Vogels - VR	Dieren - HR/ Bonn/Bern	Planten - HR/ Bonn/Bern	Dieren - nationaal	Planten - nationaal
dieren of planten:					
doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)				
plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		
plaatsen:					
vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				

Beschermingsregime Verbodsbepaling	Vogels - VR	Dieren - HR/ Bonn/Bern	Planten - HR/ Bonn/Bern	Dieren - nationaal	Planten - nationaal
Beschadigen of vernielen rust- of voortplantingsplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b	
Eieren:					
Vernielen (VR: en beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				

3.2 Vrijstellingen

In de Wnb zijn een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren landelijk beschermd onder de categorie 'Nationale soorten', zoals gewone pad, bruine kikker en konijn. Provincie Gelderland heeft bevoegdheid om bij verordening deze soorten 'vrij te stellen' van de ontheffing plicht, dit staat opgenomen in de provinciale verordening. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht.

3.3 Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb) houdt in dat handelingen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten achterwege worden gelaten. Als zich mogelijk negatieve effecten voordoen, dan treft de initiatiefnemer noodzakelijke maatregelen om die gevolgen te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken/ongedaan te maken. Het betreft alle in het wild levende dieren en planten. De zorgplicht dient onder meer als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifiek verbod geldt. De zorgplicht is daarnaast van toepassing op beschermde gebieden.

3.4 Literatuuronderzoek

Tabel 3.2 geeft een overzicht van alle beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens en biotoop mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen.

Tabel 3.2 Beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens en habitat mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen

Soortgroep	Mogelijk aanwezige beschermde soorten
flora	dreps
grondgebonden zoogdieren	bever, bunzing, das, dwergmuis, egel, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ree, rosse woelmuis, steenmarter, vos, wezel, woelrat en wolf
vleermuizen	baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, tweekleurige vleermuis
vogels	meerdere soorten
vogels jaarrond beschermd	boomvalk, buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil

Soortgroep	Mogelijk aanwezige beschermde soorten
amfibieën	kamsalamander, poelkikker, rugstreeppad
reptielen	niet in of nabij het plangebied aangetroffen
vissen	grote modderkruiper, kwabaal
libellen	rivierrombout
vlinders	grote vos, teunisbloempijlstaart

3.5 Effecten

In de volgende paragrafen zijn de effecten van de beoogde ontwikkeling op de in tabel 3.2 genoemde soorten beschreven.

3.5.1 Flora

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat dreps mogelijk in het plangebied aanwezig is. Bij het oriënterende veldbezoek zijn geen geschikte groeiplaatsen voor dreps aangetroffen. Dreps komt voor op zonnige, open plaatsen op matig droge, vrij kalkarme, matig voedselrijke, lichte grond (bron: FLORON Verspreidingsatlas vaatplanten) welke niet aanwezig zijn in het plangebied. Negatieve effecten op beschermde flora als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn daarom uitgesloten. Nader onderzoek naar beschermde flora en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor beschermde flora zijn niet nodig.

3.5.2 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van de literatuurstudie kunnen de bever, bunzing, das, dwergmuis, egel, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ree, rosse woelmuis, steenmarter, vos, wezel, woelrat en wolf in of in de nabijheid van het plangebied voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn 2-3 hazen in het plangebied waargenomen. De dwergmuis, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, ree, rosse woelmuis, vos en woelrat zijn vrijgesteld in provincie Gelderland. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht.

Bever

Op enkele bomen in het plangebied zijn vraatsporen van de bever aangetroffen. Daarnaast zijn verspreid langs de oeverlijn enkele wortels van bomen vers aangeknaagd en zijn knaagsporen op losliggende takken gevonden, echter kunnen deze laatste ook aangespoeld zijn. In het plangebied is de vegetatie sporadisch verspreid, hier en daar staan enkele bomen. Daarnaast zijn de bakenbomen aanwezig. Wegens de schaarse aanwezigheid van geschikte bomen en kruiden is het plangebied geen essentieel foerageergebied voor bever. Er zijn ook geen oeverholten of burchten aangetroffen. De ontwikkeling heeft daarom geen negatief effect op de bever. Nader onderzoek naar de bever en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor de bever zijn niet nodig.

Das

Das komt voor in gebieden die bestaan uit verschillende biotopen. Meestal zijn dit kleinschalige (agrarische) landschappen met voldoende bos en heggen. Vereisten van de omgeving zijn: Goed vergraafbare grond voor een dassenburcht, weinig verstoring en aanwezigheid van voldoende dekking. Er zijn verspreid door de uiterwaard enkele afgeknaagde maïskolven aangetroffen, vermoedelijk van naastgelegen maisakker. Tijdens het veldbezoek zijn geen burchten, vluchtpijpen, graafputjes, latrines en haren aangetroffen. Het plangebied maakt daarmee slechts sporadisch onderdeel uit van het foerageergebied van das. In de weilanden zijn geen graafputjes van das aangetroffen. Negatieve effecten op essentieel foerageergebied en op verblijfplaatsen van das zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar de das en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor de das zijn niet nodig.

Kleine marterachtigen

Bunzing, wezel en hermelijn hebben voorkeur voor habitats waar voldoende dekking aanwezig is. De hermelijn komt voor in zeer uiteenlopende habitats zoals: bossen, duinen, akkers en vochtig terrein. De bunzing heeft een voorkeur voor kleinschalig landschap met sloten met overhangende vegetatie. De wezel komt over het algemeen in droger gebied voor dan de hermelijn. De soort heeft een voorkeur voor bossen, duinen en wei- en akkerland. In het plangebied zijn dergelijke habitats (gedeeltelijk) aanwezig. Er is voldoende dekking in de vorm van rommelhoekjes en struweel in en net buiten het plangebied waar de soorten mogelijk verblijfplaatsen hebben (zie afbeelding 3.3). De beoogde werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden van individuen en het vernietigen van verblijfplaatsen (overtreding Wnb, artikel 3.10 lid 1, sub a en b). Nader onderzoek naar verblijfplaatsen en foerageergebied van bunzing, wezel en hermelijn is daarom noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek is het nemen van maatregelen en/of het aanvragen van een ontheffing Wnb noodzakelijk. Dit is enkel nodig als het struweel en de rommelhoekjes worden aangetast tijdens de werkzaamheden.

Steenmarter

Steenmarter komt vooral voor in stedelijk gebied, maar ook steeds meer in onbebouwd gebied. In het plangebied zijn prooidieren aanwezig zoals muizen. Echter zijn er te weinig wegkruipmogelijkheden voor een grotere martersoort als de steenmarter. Het plangebied biedt geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van de steenmarter. Daarnaast bieden de overige uiterwaarden en binnendijkse landerijen voldoende foerageergebied. Negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden op essentieel leefgebied of verblijfplaatsen van de steenmarter zijn daarom uitgesloten. Nader onderzoek naar de steenmarter en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor de steenmarter zijn niet nodig.

Wolf

De wolf is sinds 2018 gevestigd in Nederland. Naast de roedel op de Noord-Veluwe zijn er waarschijnlijk drie paren aanwezig: één zeker in de regio Drenthe/Fryslân en twee mogelijke paren op de Midden-Veluwe en Zuidoost-Veluwe (bron: BIJ12). Daarnaast is er veel activiteit op de Zuidwest-Veluwe, in het grensgebied tussen Noord-Brabant en Limburg en in de regio Zuidwest-Brabant en Zeeland. Wolven kunnen in vrijwel elk landschap voorkomen. Ze hebben echter wel de voorkeur voor gebieden met een bosdekking van ongeveer 45 % voor de voortplanting. Daarnaast is het van belang dat het voedselaanbod hoog genoeg is en spelen de dichtheid aan wegen en de mate van menselijke activiteiten (kans op verstoring) ook een grote rol in de keuze voor een leefgebied. Het plangebied voldoet hier niet aan, het is te open voor een mogelijke voortplantingsplaats van de wolf. Wolven hebben een groot leefgebied van gemiddeld 200 vierkante kilometer. Gezien deze omvang gaat er geen essentieel leefgebied voor de wolf verloren als gevolg van de werkzaamheden. Negatieve effecten op de wolf zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar de wolf en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor de wolf zijn niet nodig.

Afbeelding 2.3 Open weiland met braamstruweel

3.5.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Er zijn drie typen leefgebied van vleermuizen te onderscheiden, namelijk: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Deze worden hieronder per type leefgebied beschreven. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn te allen tijde wettelijk beschermd. Indien foerageergebied en/of vliegroutes een essentieel onderdeel van het leefgebied van vleermuizen vormen, zijn deze functies eveneens wettelijk beschermd. Er wordt daarom onderscheid gemaakt in essentiële foerageergebieden en vliegroutes en niet-essentiële foerageergebieden en vliegroutes.

Verblijfplaatsen

De bomen in het plangebied zijn gecontroleerd op holtes die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er waren bomen met afgebroken takken, maar deze breuken hebben niet geleid tot geschikte wegkruipplekken voor vleermuizen. Eén omgevallen boom bevatte een zeer grote holte in de onderzijde van de boom, maar deze is als niet-geschikt beoordeeld omdat de ruimte te groot en vochtig was voor vleermuizen om in weg te kruipen en bestond uit mul hout (zie afbeelding 3.1). De aanwezigheid van verblijfplaatsen in bomen in het plangebied is uitgesloten. Door het ontbreken van gebouwen zijn verblijfplaatsen in gebouwen ook uitgesloten. Nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor vleermuizen zijn niet nodig.

Foerageergebied en vliegroutes

Foerageergebieden van vleermuizen zijn onder andere groen- of waterstructuren zoals struweel, bomenrijen, andere opgaande begroeiing en watergangen. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige elementen zoals bomenrijen, randen van bebouwing en watergangen.

Het plangebied vormt geen essentieel foerageergebied of vliegroute voor vleermuizen. Hoewel als gevolg van het voornemen bomen worden gekapt, heeft dit geen effect op vliegroutes of foerageergebieden. De bomen in het plangebied staan ver van elkaar en vormen daarmee geen doorgaande structuur. Daarnaast zijn ook geen aaneengesloten bosschages of andere structuren aanwezig. Negatieve effecten op essentieel foerageergebied of vliegroute zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar vleermuizen en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor vleermuizen zijn niet nodig.

Afbeelding 3.4 De holte in de omgevallen boom welke als ongeschikt voor vleermuizen is beoordeeld

3.5.4 Vogels

In het plangebied zijn enkele bakenbomen aanwezig. Deze zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten van jaarrond beschermde soorten en niet aangetroffen. De oevers van de Maas zijn op veel plekken erg steil en mogelijk geschikt voor de oeverwaluw, echter zijn geen nestholten aangetroffen. Wel dient rekening gehouden te worden met algemene broedvogels. Tijdens het broedseizoen kunnen zij in de bomen en op het grasland voorkomen.

Jaarrond beschermde nesten

De nesten van deze vogelsoorten zijn het hele jaar beschermd, evenals de functionele leefomgeving rondom het nest. Uit de literatuurstudie blijkt dat de boomvalk, buizerd, gierwaluw, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer en steenuil mogelijk in het plangebied kunnen voorkomen.

Ransuil, boomvalk, sperwer, buizerd en havik broeden allen in bebost gebied. Tijdens het veldbezoek is een nestencheck gedaan en zijn er geen nesten van deze soorten geconstateerd. De werkzaamheden leiden niet tot de aantasting of verstoring van een nestlocatie van ransuil, sperwer, buizerd en havik. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet nodig.

Slechtvalk broedt vrijwel uitsluitend in hoge gebouwen of hoogspanningsmasten. Het ontbreekt in het plangebied aan dergelijke habitats. Daarnaast zijn geen geschikte rust- en nestlocaties aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van slechtvalk in het plangebied en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek is niet nodig.

Huisumus en gierwaluw zijn gebouw bewonende soorten. Ze maken nesten onder dakpannen of in holtes in gebouwen. Aangezien er geen geschikte nestlocaties in het plangebied aanwezig zijn wordt het voorkomen van deze soorten uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet nodig.

Steenuil en kerkuil zijn soorten die voorkomen in met name het agrarisch landschap. Beide soorten broeden voornamelijk in nestkasten of in schuren, boerderijen en loodsen. Tijdens het veldbezoek zijn geen nestkasten geconstateerd. Er bevinden zich verder geen geschikte gebouwen waarin beide soorten kunnen broeden. Voorkomen van steenuil en kerkuil is daarom uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet nodig.

Ooievaar broedt op hoge palen in grote nesten in landelijk gebied, maar kunnen ook tot in stadsparken voorkomen. Nesten van ooievaar zijn gedurende het veldbezoek niet geconstateerd. Voorkomen is hierdoor uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet nodig.

De roek is een uitgesproken kolonievogel die doorgaans nestelt in de toppen van loofbomen (vaak in populieren). Nesten van roeken zijn gedurende het veldbezoek niet geconstateerd. Voorkomen is hierdoor uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet nodig.

Jaarrond beschermde nesten afhankelijk van ecologische factoren

Bij vogelsoorten uit deze categorie (5) gaat het om vogels die vaak elk jaar terugkeren naar de omgeving waar ze gebroed hebben, maar die wel flexibel zijn om een nieuw nest te maken of zich elders te vestigen. Het gaat dus om de bescherming van het functionele leefgebied en dit is alleen aan de orde als de betreffende soort voor zijn voortplanting uitsluitend afhankelijk is van dat functionele leefgebied en er geen alternatieven of uitwijkmogelijkheden in de omgeving zijn.

Boerenwaluw, boomklever, boomkruiper, bosuil, groene specht, grote bonte specht, ijsvogel, koolmees, oeverwaluw, pimpelmees, zwarte kraai en zwarte roodstaart hebben allemaal een gunstige staat van instandhouding (SOVON, 2021). Maatregelen ten gunste van deze soorten worden daarom niet nodig geacht. Nesten van deze vogels zijn wel beschermd tijdens het broedseizoen. De oevers van de Maas zijn op veel plekken erg steil, zo ook in het plangebied, en mogelijk geschikt voor de oeverwaluw, echter zijn geen nestholten aangetroffen tijdens het veldbezoek. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet nodig.

Blauwe reiger, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, huiszwaluw, spreeuw en torenvalk hebben allemaal een matig ongunstige staat van instandhouding (SOVON, 2020). De ekster heeft een ongunstige staat van instandhouding (SOVON, 2021).

Blauwe reiger komen vooral voor in gebieden met water om te vissen. Blauwe reiger broedt in bomen en foerageert in sloten. Er zijn geen nesten van deze soort geconstateerd en er is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig dus negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden zijn uitgesloten. Gekraagde roodstaart is holenbroeder van oude parkachtige bossen. In het plangebied zijn geen holen geconstateerd dus aanwezigheid is uitgesloten. Grauwe vliegenvanger komt voor in open bossen en bosranden, deze zijn niet aanwezig in het plangebied. Huiszwaluw broedt in halve kommen tegen gebouwen. Er zijn geen nesten geconstateerd dus de soort kan worden uitgesloten. Spreeuwen broeden in holtes en gebruiken weilanden om voedsel te vinden. Wegens afwezigheid van holen en weilanden wordt de soort uitgesloten. Torenvalk is een roofvogel van het open land. Hierin jaagt de soort naar muizen. Ze gebruiken vaak oude nesten van kraaien of andere roofvogels, maar broeden evengoed in boomholten of in hoge gebouwen. Deze zijn niet aangetroffen dus de aanwezigheid is uitgesloten. De ekster maakt grote nesten om in te broeden. Er zijn geen nesten gezien tijdens het veldbezoek dus aanwezigheid wordt uitgesloten. Voor alle categorie 5 soorten met een matig ongunstige en ongunstige staat van instandhouding ontstaan geen negatieve effecten door de werkzaamheden. Nader onderzoek naar het leefgebied en verblijfplaatsen van deze soorten is niet nodig. Ook het aanvragen van een ontheffing Wnb voor beschermde nesten is niet nodig.

Algemene broedvogels

Vogels kunnen gedurende het gehele jaar gaan broeden. Het is daarom belangrijk om hier voorafgaand aan de werkzaamheden rekening mee te houden. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode maart tot en met augustus. Ook buiten deze periode zijn broedende vogels beschermd. Het is noodzakelijk om voorafgaand aan de werkzaamheden contact op te nemen met een ecooloog om te bepalen of een controle op nesten van broedvogels noodzakelijk is. Indien een broedende vogel aanwezig is, kan het nodig zijn om de werkzaamheden uit te stellen totdat de jongen zijn uitgevlogen en niet meer afhankelijk zijn van het nest om overtreding van de wet te overkomen. Mogelijk kan een deel van de werkzaamheden wel uitgevoerd worden door het aanhouden van een door een ecooloog vastgestelde verstoringsvrije zone, waarbinnen gedurende de periode van broeden niet wordt gewerkt.

3.5.5 Amfibieën

Op basis van de literatuurstudie kunnen rugstreeppad, poelkikker en kamsalamander voorkomen in of in de nabije omgeving van het plangebied. Rugstreeppad is een typische pioniersoort en heeft een voorkeur voor snel opwarmende en ondiepe wateren, die bij voorkeur vegetatieloos en zonder concurrentie van andere amfibieën of van waterinsecten zijn. De watergang in het plangebied bevat veel vegetatie en de Maas is te groot en te diep. De kamsalamander komt voor in licht voedselrijke, niet-verzuurde wateren op landgoederen, in beekdalen en in rivierengebied; vaak ook in wat diepere wateren. Geschikte voortplantingswateren zijn vaak groot, relatief diep, stilstaand en geïsoleerd. Ze zijn tenminste gedeeltelijk begroeid met dichte waterplanten (dekking), maar hebben deels ook open plekken voor paring en ei-afzet. De watergang in het plangebied is te dicht begroeid met riet en overige vegetatie om als geschikt habitat te dienen voor de kamsalamander. Negatieve effecten op deze soortgroep als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn er daarom niet. De poelkikker leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren in de landschapstypen bos, heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit halfnatuurlijke graslanden, agrarische kleipolders met kwel, laagveen en op ruderaal terrein. De poelkikker wordt slechts zelden aangetroffen bij grote vijvers, meren of stromende wateren. Wel kan hij in de uiterwaarden aanwezig zijn. Hij heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren, maar de oeverzone moet goed begroeid zijn. Ook voor poelkikker geldt dat de watergang te dicht begroeid is met vegetatie, deze is bijna volledig verland en biedt geen geschikte plekken voor ei afzet. Nader onderzoek naar amfibieën en een ontheffing Wnb voor amfibieën zijn niet nodig.

3.5.6 Reptielen

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat er geen waarnemingen van reptielen in (de nabije omgeving van) het plangebied bekend zijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van beschermde soorten en is geen geschikt habitat voor reptielen aangetroffen. Negatieve effecten op deze soortgroep als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn er daarom niet. Nader onderzoek naar reptielen en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor reptielen zijn niet nodig.

3.5.7 Vissen

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat de grote modderkruiper en kwabaal mogelijk in het plangebied aanwezig zijn. In het plangebied is een wetering aanwezig met veel begroeiing van riet (afbeelding 2.2).

Grote modderkruiper

De wetering in het plangebied kan mogelijk gebruikt worden als leefgebied voor de grote modderkruiper in de vorm van zomer-, voortplanting en winterhabitat. De werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden van individuen en het vernietigen van verblijfplaatsen (overtreding Wnb, artikel 3.10, lid 1, sub a en b). Nader onderzoek naar leefgebied en functies van de grote modderkruiper is daarom noodzakelijk. Om de aanwezigheid van de grote modderkruiper in het projectgebied in kaart te brengen, is in april 2022 een aanvullend eDNA onderzoek uitgevoerd (Roze & Rook, 2022). De aanwezigheid van de grote modderkruiper is hiermee uitgesloten omdat er geen eDNA van deze soort is aangetroffen in de wetering (Meanderende Maas, 2022b). Het aanvragen van ontheffing is niet nodig.

Kwabaal

De kwabaal komt voor in heldere, koelere, zuurstofrijke stromende wateren of diepere stilstaande wateren. Kwabaal is 's nachts actief en verblijft overdag in schuilplaatsen in de oever of op de bodem. Bij hoge watertemperaturen (in de zomer) neemt de activiteit af en trekt de soort zich terug in diepere koelere waterlagen. In de winterperiode, tussen november en maart, trekken kwabalen naar beken of watergangen in overstromingsvlakten waar gepaaid wordt op zandige of stenige bodems met enige stroming. Tijdens het veldbezoek is geen geschikt habitat aangetroffen voor de soort. Negatieve effecten op deze soortgroep als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn er daarom niet. Nader onderzoek en een ontheffing Wnb zijn niet nodig.

3.5.8 Libellen/vlinders/ongewervelden

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van beschermde soorten. Grote vos komt voor in vochtige bossen, open bossen, bosranden en boomgaarden. Waardplanten zijn iep, zoete kers en wilgensoorten (vlinderstichting.nl). Binnen het plangebied zijn geen waardplanten van deze soort waargenomen. Voorkomen is daarom uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffing zijn niet noodzakelijk. Teunisbloempijlstaart is sinds enkele jaren in opmars en heeft verschillende waardplanten zoals teunisbloem, bastaardwederik, kattenstaart en wilgenroosje. Omdat er geen geschikte waardplanten aanwezig zijn in het plangebied, is de aanwezigheid van voortplantingsplaatsen van teunisbloempijlstaart uitgesloten. Het voorkomen van teunisbloempijlstaart in het plangebied en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar libellen en vlinders en het aanvragen van een ontheffing Wnb zijn niet nodig. Negatieve effecten op deze soortgroepen als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn er niet.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In opdracht van ingenieursteam Meanderende Maas heeft TAUW namens de ingenieurscombinatie onderzoek gedaan naar de consequenties van de geldende natuurwet- en regelgeving voor de aanleg van een fietspad. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen kunnen worden verleend.

Welke onderdelen van de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb) zijn van belang?

In het gebied zijn mogelijk beschermde soorten aanwezig. Het onderdeel soortbescherming is dan ook onderdeel van de toetsing. Door het ontbreken van houtopstanden in het plangebied is het onderdeel Wnb houtopstanden niet van belang. Effecten op Natura2000-gebieden, NNN-gebieden en de Groene Ontwikkelingszone kunnen niet op voorhand worden uitgesloten gezien de ligging binnen en nabij beschermde gebieden. Een nadere toetsing op beschermde gebieden is geen onderdeel van deze rapportage en dient nog te worden uitgevoerd.

In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?

De beoogde ontwikkeling is niet strijdig met de Wnb qua soortenbescherming. Nadere toetsing naar Natura2000-gebieden, NNN en de Groene Ontwikkelingszone is geen onderdeel van deze rapportage en dient nog uitgevoerd te worden.

Zijn maatregelen en/of een ontheffing nodig?

Er is geen ontheffing nodig in het kader van de Wnb. Voor kleine marterachtigen is nader onderzoek naar nodig om eventuele negatieve effecten in kaart te brengen. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek is het nemen van maatregelen en/of het aanvragen van een ontheffing Wnb noodzakelijk. Dit is enkel nodig als het struweel en de rommelhoekjes worden aangetast tijdens de werkzaamheden. Uit nader onderzoek naar de grote modderkruiper is gebleken dat geen ontheffing of maatregelen benodigd zijn. In het kader van de zorgplicht wordt aangeraden in stapvoets tempo in één richting te werken richting het te behouden groen. Voorafgaand aan de werkzaamheden is een broedvogelcheck noodzakelijk om overtreding van de Wnb te voorkomen. Indien een broedgeval aanwezig is, dient een verstoringvrije zone te worden aangehouden, mogelijk met afzetting door hekken. De breedte van deze zone dient door een ter zake kundige te worden bepaald. Daarnaast blijkt uit deze broedvogelcheck of andere maatregelen noodzakelijk zijn. Voor de overige soortgroepen zijn geen maatregelen en ontheffing nodig.

Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

In tabel 4.1 is een samenvatting opgenomen van de toetsing aan soortenbescherming.

Tabel 4.1 Samenvatting van de resultaten van de toetsing van effecten op beschermde soorten

Soort(groep)	Overtreding Wnb	Te nemen maatregelen of vervolgstappen
algemene broedvogels	nee mits	broedvogelcontrole voorafgaand aan de werkzaamheden
grondgebonden zoogdieren	mogelijk	nader onderzoek naar kleine marterachtigen
vissen	geen overtreding	nader onderzoek naar grote modderkruiper is reeds uitgevoerd. geen aanvullende maatregelen noodzakelijk, effecten zijn uitgesloten
overige soort(groep)en	geen overtreding	geen aanvullende maatregelen noodzakelijk, effecten zijn uitgesloten
zorgplicht	nee, mits	in stapvoets tempo in één richting werken richting het te behouden groen

5

LITERATUUR

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Dijkstra, K.B., Kalkman, V.J., Ketelaar, R., van der Weide, M.J.T., 2002. De Nederlandse libellen (odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2013. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2013. Rapport 2013-010. Stichting RAVON, Nijmegen.

Meanderende Maas, 2022a. Ecologisch onderzoek Meanderende Maas Ravenstein – Lith, project Meanderende maas, d.d. 24 februari 2022.

Meanderende Maas, 2022b. Notitie nader onderzoek grote modderkruiper Maasbommel-West, project Meanderende Maas, d.d. 31 augustus 2022.

Provincie Gelderland, 2017. Wijziging omgevingsverordening vanwege vaststelling natuurparagraaf. PRB, publicatienr. 435.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Vleermuisprotocol 2020.

Geraadpleegde internetwebsites op 1 augustus 2022:

www.floron.nl

www.libellennet.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.zoogdiervereniging.nl